

Motion till riksdagen 2006/07:C282

av **Anna Bergkvist (m)**

Ersättning till den enskilde vid expropriering

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att utvärdera expropriationslagen och undersöka möjligheterna till marknadsmässig ersättning till den enskilde vid expropriering.

Marknadsmässig ersättning vid expropriering

Ersättningsreglerna i expropriationslagen fick sin nuvarande utformning i början av 1970-talet. Någon mer allmän översyn av reglerna har inte skett. Med den bakgrunden finns all anledning att göra en utvärdering av hur reglerna fungerar och om de, allmänt sett, leder till rimliga och rättvisa resultat för den enskilde. Jag anser därför att en genomgripande översyn av expropriationslagen bör genomföras för att undersöka möjligheterna till att det offentliga ersätter den enskilde marknadsmässigt vid expropriering.

Det privata ägandet är djupt rotat i den svenska folksjälen. Många svenskar härstammar från självägande bönder. Historiskt sett har det privata ägandet av jord, skog och hus varit både vanligt och betydelsefullt i Sverige. Äganderätten är en etiskt motiverad rättighet, som också har stöd i såväl FN som den europeiska deklarationen om mänskliga rättigheter. Alla medborgare har rätt att äga och förfoga över frukterna av sitt arbete. Staten har därmed också en moralisk skyldighet att respektera alla medborgares äganderätt.

Värnandet av äganderätten är viktig, både för fortsatt utveckling och för ekonomi och långsiktig trygghet. Eget ägande ger också möjlighet att ta andra hänsyn än strikt ekonomiska. Många familjer har i generationer vårdat och värnat sina marker. Detta har givit värdefulla miljöer som allt fler i dag uppskattar, men inte alltid vet eller förstår hur de uppkommit. Moderaterna tycker att fler borde äga skog och mark och är därför kritiska till hur tidigare regeringar valt att i stället köpa eller lösa in enskildas mark, av naturvårdsskäl. En

Fel! Okänt namn på

sådan marksocialisering behöver inte vara en garanti för ett fortsatt miljöbevarande.

Ibland sker det statliga övertagandet i ett specifikt syfte – att t.ex. säkra den biologiska mångfalden – men tyvärr drabbas alltför ofta enskilda markägare, och markens biologiska mångfald tas inte tillvara lika effektivt av staten som av enskilda ägare som levt på och med marken under många generationer. När nya kraftledningars skall byggas har markägaren sällan något att säga till om trots att han eller hon kanske har en bättre lösning på hur och var ledningen bör dras.

Med äganderätten följer rätten att bestämma över, bruka, bebygga och sälja egendom. Expropriation av mark är en direkt kränkning av äganderätten och bör endast komma i fråga i de fall då synnerligen angelägna samhällsintressen är påkallade. Det är inte värdigt en rättsstat att tillåta tvångsmässiga ingrepp i äganderätten på de grunder som nuvarande expropriationsändamål medger. När intrång i brukandet sker måste det offentliga ersätta markägare fullt ut.

Innan ett markköp eller inlösen sker bör i första hand prövas om ett skötselavtal kan upprättas mellan markägare och stat. På så vis kan ägaren fortsatt sköta marken, som givit upphov till det som är värdefullt, dessutom mot ersättning. Frivilliga lösningar är alltid att föredra framför tvång.

I den naturliga förändring som sker i våra liv och i miljön runt om är det viktigt med balans. Att bevara en miljö behöver inte innebära att den inte kan nyttjas. För att landsbygdens miljöer skall nå en hållbar utveckling måste både den ekonomiska, miljömässiga och den sociala utvecklingen vägas mot varandra. Men framförallt måste det ske en utvärdering av om de vinster som kan tänkas uppstå väl överstiger det övergrepp som den enskilde utsätts för vid en expropriering. Skall den enskilde utsättas för en sådan kränkning bör också ersättningen motsvara marknadsvärdet på den mark som beslagt.

Stockholm den 27 oktober 2006

Anna Bergkvist (m)